

Номер провадження: 22-
ц/813/4523/22
Справа № 522/19654/20
Головуючий у першій інстанції
Домусчі Л. В.
Доповідач Сегеда С. М.

ОДЕСЬКИЙ АПЕЛЯЦІЙНИЙ СУД ПОСТАНОВА ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

21.11.2022 року

м. Одеса

Одеський апеляційний суд у складі:

головуючого Сегеди С.М.,
суддів: Гірняк Л.А.,
Цюри Т.В.,
за участю секретаря Хухрова С.В.,

розглянувши в порядку спрощеного позовного провадження, без участі учасників справи, апеляційну скаргу Громадської організації «Зелений лист» на рішення Приморського районного суду м.Одеси від 05 липня 2021 року у цивільній справі за позовом Варчука Сергія Георгійовича до Громадської організації «Зелений лист», Балінського Владислава Мирославовича про визнання недостовірною інформацію, захист честі та гідності, зобов'язання видалити інформацію та спростувати її,

ВСТАНОВИВ:

06.11.2020 року Варчук С.Г. звернувся до суду з позовом до ГО «Зелений лист», Балінського В.М. про визнання недостовірною, що порочить честь, гідність інформацію, опубліковану на сайті: <https://zeleniy-list.od.ua> (за посиланням <https://zeleniy-list.od.ua/eks-regional-varchuk-rasschityvaet-na-vysokuyu-dolzhnost-on-zapomnilsya-skandalami-i-zarabatyvaniem-na-prirode/>), а саме: була розміщена стаття із заголовком (далі мова оригіналу): «**Екс-регіонал Варчук рахує на високу посаду? Он забув про скандали і заробітчанство на природі**», відповідно до якої Позивача звинувачено у контрабанді, привласненні державних коштів, зловживанні службовим становищем, наступного змісту:

«В Одесской области и Одессе в последнее время появилось множество билбордов с изображением Сергея Варчука. Кроме того, Варчук, которого позиционируют как политика, бизнесмена и экс-советника председателя одесской ОГА — работал с Игорем Палицей, появился в ряде журналистских материалов: он рассуждает о загрязнении окружающей среды из-за затонувшего танкера, помощи агросектору, проблемах региона. Вероятно, что за эти материалы Варчук заплатил. Очевидно, что подзабытый уже политик таким образом решил вернуться во власть.

По информации «Зеленого листа», Сергей Варчук, бизнес-партнером которого был украинский олигарх Игорь Коломойский, лоббирует во властных кабинетах для себя должность председателя Одесской облгосадминистрации.

Также вполне вероятно, что Варчук будет баллотироваться в местные депутаты, ведь совсем скоро в Украине пройдут выборы.

Мы решили напомнить, кто такой Варчук.

Скандалы на миллион

Кроме политики Сергей Варчук занимается бизнесом. И, судя по всему, он, как и Игорь Коломойский, отдавать долги и кредиты весьма не любит. При этом ущерб превышает миллион долларов.

Так, больше 10 лет тянется судебный процесс по ипотеке, взятой отцом Сергея Варчука Георгием Варчуком в государственном банке «Укргазбанк». Размер ипотеки, полученной Варчуком в 2007 году, составил полтора миллионов долларов США. Поручителем по кредиту стал Сергей Варчук и его жена Людмила Варчук, а залогом выступала недвижимость — здание автомойки, бар, офис, квартиры, здание парикмахерской.

В 2009 году «Укргазбанк» подал в суд. За это время залоговую недвижимость Варчуки сумели вывести под кипрскую офшорную компанию. А сама недвижимость используется в коммерческих целях.

Дело застряло в бесконечных судах. А за это время Варчук сумел построить еще и политическую карьеру.

Старое-новое лицо

В 2010 году бизнесмен Сергей Варчук стал депутатом одесского горсовета. Он представлял Партию регионов, а после Революции достоинства вошел в новосозданную на тот момент депутатскую группу «Доверяй делам», которую контролирует нынешний мэр города Одессы Геннадий Труханов.

В 2015 году Варчук также пробовал свои силы в политике, пытаясь стать депутатом Одесской облрады. Он представлял партию «Возрождение». Но проиграл выборы.

При этом Варчук на платной основе работал помощником бывшего нардепа-регионала Виталия Барвиненко.

Кроме того, Варчук возглавлял городской департамент «Евробаскет-2015», который занимался подготовкой к проведению международного чемпионата по баскетболу в Одессе. Инвестором строительства арены тогда выступал партнер Варчука Коломойский. Арену планировали построить в районе Пересыпи, на территории бывшего завода Октябрьской революции. Там же у Варчука есть пляжный комплекс, который включает ресторан, бассейн, апартаменты, баню прямо на берегу моря. Территория и доступ к морю являются закрытыми, хотя это запрещено законом.

Примечательно, что деньги на строительство арены Коломойский собирался брать в кредит у государства. Также за бюджетный счет была бы создана инфраструктура вокруг арены. Очевидно, Варчук и Коломойский могли неплохо заработать на Евробаскете. Но планы не реализовались — Украина из-за событий в стране отказалась от права проведения соревнований, а баскетбольная арена так и не была построена.

Впрочем, это не единственный пример, когда бизнес-интересы Сергей Варчук удачно совмещал с политической карьерой и госслужбой.

Заработок на озере Сасык

например, с 2010 года Варчук возглавлял Западно-Черноморское

бассейновое управление охраны, использования и возрождения живых ресурсов и регулирования рыболовства.

В этом же году жена Сергея Варчука Людмила Варчук учредила предприятие «ВМС-10», которое специализируется на пресноводной рыбной ловле.

Компания, близкая Варчуку, который тогда занимал должность в профильном ведомстве, получила разрешение на вылов рыбы в озере Сасык в Татарбунарском районе.

Варчука, по всей видимости, не смутило, что рыба из этого водоема непригодна к употреблению в пищу — как не раз сообщала директор НПП «Тузловские лиманы» Ирина Выхристюк, рыба, по сути, в искусственном озере больная.

Дело в том, что когда создавался Сасык, ему отвели функцию отстойника. Из Дуная заходит в озеро «грязная» вода с содержанием тяжелых металлов, все они накапливаются в рыбе, обитающей в озере.

Ирина Выхристюк подчеркивает: против раздамбовки озера Сасык, которая поможет водоему возродиться, как раз выступают те, кто на нем зарабатывают, вылавливая и продавая нечистую рыбу.

Сомнительно, что Варчук не в курсе этого вопроса.

В 2017 году Госагентство рыбного хозяйства попыталось отменить режим эксплуатации озера Сасык для ООО «ВМС-10», но в суде фирма, которую контролирует семья Варчуков, фактически отменила запрет. Компания по-прежнему зарабатывает на «грязной» рыбе.

И это не единственное предприятие Варчуков, которое занимается рыбной ловлей.

Как поясняет Ирина Выхристюк, как правило, подобные предприятия в бюджет платят копейки, зарабатывая на природе сверх-прибыль.

Контрабанда в море?

Сергей Варчук также «засветился» еще в одном сомнительном предприятии.

Как сообщил глава общественной организации «Зеленый лист» Владислав Балинский, в ходе выезда рабочей группы, созданной председателем Одесской ОГА Максимом Степановым в августе 2017 года, на территории песчаной косы, примыкающей к НПП «Тузловские лиманы», был обнаружен громадный ангар, который, вероятно, используют для переправки контрабанды.

Проверка 2017 года

По словам Балинского, ангар расположен на побережье Тузловской косы. Также на участке находятся хозяйственные постройки, по периметру территория огорожена высоким забором с колючей проволокой. На объекте находился один охранник, который, по всей видимости, работал неофициально. Как удалось выяснить представителям рабочей группы, недвижимостью заведовал именно Сергей Варчук.

При этом документы на строения контролерам не предоставили. Как отмечает Владислав Балинский, судя по территории и мощностям, в данном месте работает не один десяток человек.

По информации «Зеленого листа», Варчук использовал данный ангар для контрабанды — на территории были обнаружены скоростные современные катера, которые, вероятно, выходят в нейтральные воды Черного моря и могут загружать нерастоможенные товары.

Выходит, Сергей Варчук и раньше использовал властные полномочия для собственного обогащения. Очевидно, что в случае его прихода к власти региону не избежать новых скандальных проектов».

У зв'язку з викладеним, позивач Варчук С.Г. просив зобов'язати Балінського В.М. та ГО «Зелений лист» видалити інформацію з вищезазначеного сайту разом із фото, які є додатками до всієї статті. Також зобов'язати їх протягом одного місяця з дня набрання сили рішення суду спростувати, дану інформацію, у спосіб, яким вона була поширена на сайті: <https://zeleniy-list.od.ua> заяви від власного імені із спростуванням наступного змісту:

«Спростування: Інформація, поширена Балінським В.М. та ГО «Зелений лист» у статті «[Екс-регионал Варчук рассчитывает на высокую должность? Он запомнился скандалами и зарабатыванием на природе](https://zeleniy-list.od.ua/eks-regional-varchuk-rasschityvaet-na-vysokuyu-dolzhnost-on-zapomnilsya-skandalami-i-zarabatyvaniem-na-prirode/)», є недостовірною, не відповідає дійсності, порушує права і свободи, принижує честь, гідність, ділову репутацію Варчука Сергія Георгійовича.

Автором статті є Балінський В.М., а власником веб-сайту <https://zeleniy-list.od.ua> є ГО «Зелений лист».

Позивач зазначив, що 05.11.2020р. йому стало відомо, що 28.08.2020 р. в мережі Інтернет з'явилась вищезазначена недостовірною інформація, що порочить честь та гідність Варчука Сергія Георгійовича, зокрема, на сайті:

<https://zeleniy-list.od.ua> (за посиланням <https://zeleniy-list.od.ua/eks-regional-varchuk-rasschityvaet-na-vysokuyu-dolzhnost-on-zapomnilsya-skandalami-i-zarabatyvaniem-na-prirode/>) із заголовком «[Екс-регионал Варчук рассчитывает на высокую должность? Он запомнился скандалами и зарабатыванием на природе](https://zeleniy-list.od.ua/eks-regional-varchuk-rasschityvaet-na-vysokuyu-dolzhnost-on-zapomnilsya-skandalami-i-zarabatyvaniem-na-prirode/)», відповідно до якої позивача звинувачено у контрабанді, привласненні державних коштів, зловживанні службовим становищем.

Розміщена, поширена і повідомлена більш як одній особі щодо позивача інформація є недостовірною, має на меті довести до відома необмеженої кількості осіб викривлену інформацію про позивача, створити враження про особу Варчука С.Г., як таку, яка не є законослухняною людиною та задіяна у якихось незаконних «Операціях».

Все це створює у людей враження стосовно Варчука С.Г. та впливає на його репутацію.

Разом з тим, дана інформація є неправдивою, може бути перевірена правоохоронними органами, відтак, не є оціночними судженнями, а поширення такої інформації принижує честь та гідність позивача.

Позивач також посилався на те, що поширення відповідачами інформації щодо позивача до отримання результатів перевірки цієї інформації компетентним правоохоронним органом у спосіб, передбачений КПК України, шляхом оприлюднення статей із недостовірною інформацією, що має обвинувальний нахил і сприймається, як звинувачення позивача у вчиненні злочинів (кримінальних правопорушень) в мережі Інтернет, не може вважатися оціночними судженнями на підставі ст. 30 Закону України «Про інформацію».

Однак, стосовно позивача не ведуться будь-які кримінальні провадження по обвинуваченню у вчиненні кримінальних правопорушень. Тим паче, не існує будь-яких вироків, які б підтверджували вчинення кримінально караних діянь Позивачем.

Отже, на думку позивача, зазначена інформація є недостовірною. При цьому позивач Варчук С.Г. посилався на ст.ст.277, 297 ЦК України.

Рішенням Приморського районного суду м. Одеси від 05.07.2021 року позов Варчука С.Г. задоволено частково.

Суд визнав недостовірною та такою, що порочить честь, гідність Варчука Сергія Георгійовича інформацію, опубліковану на сайті: <https://zeleniy-list.od.ua> (за посиланням <https://zeleniy-list.od.ua/eks-regional-varchuk-rasschityvaet-na-vysokuyu-dolzhnost-on-zapomnilsya-skandalami-i-zarabatyvaniem-na-prirode/>), а саме: була розміщена стаття із заголовком «**Экс-регионал Варчук рассчитывает на высокую должность? Он запомнился скандалами и зарабатыванием на природе**», а саме в наступній частині:

«По информации «Зеленого листа», Сергей Варчук, бизнес-партнером которого был украинский олигарх Игорь Коломойский, лоббирует во властных кабинетах для себя должность председателя Одесской облгосадминистрации.

И, судя по всему, он, как и Игорь Коломойский, отдавать долги и кредиты весьма не любит. При этом ущерб превышает миллион долларов.

В 2009 году «Укргазбанк» подал в суд. За это время залоговую недвижимость Варчуки сумели вывести под кипрскую офшорную компанию. А сама недвижимость используется в коммерческих целях.

Там же у Варчука есть пляжный **комплекс**, который включает ресторан, бассейн, апартаменты, баню прямо на берегу моря.

Очевидно, Варчук и Коломойский могли неплохо заработать на Евробаскете.

Варчука, по всей видимости, не смутило, что рыба из этого водоема непригодна к употреблению в пищу

...но **в суде** фирма, которую контролирует семья Варчуков, фактически отменила запрет. Компания по-прежнему зарабатывает на «грязной» рыбе.

По словам Балинского, ангар расположен на побережье Тузловской косы. Также на участке находятся хозяйственные постройки, по периметру территория огорожена высоким забором с колючей проволокой. На объекте находился один охранник, который, по всей видимости, работал неофициально. Как удалось выяснить представителям рабочей группы, недвижимостью заведовал именно Сергей Варчук.

По информации «Зеленого листа», Варчук использовал данный ангар для контрабанды — на территории были обнаружены скоростные современные катера, которые, вероятно, выходят в нейтральные воды Черного моря и **могут** загружать нерастоможенные товары.

Выходит, Сергей Варчук и раньше использовал властные полномочия для собственного обогащения. **Очевидно, что в случае его прихода к власти** региону не избежать новых скандальных проектов».

Зобов'язано Балінського В.М. та Громадську організацію «Зелений лист» видалити інформацію, що була визнана судом недостовірною та такою, що порочить честь, гідність Варчука Сергія Георгійовича, інформацію, опубліковану на сайті: <https://zeleniy-list.od.ua> (за посиланням <https://zeleniy-list.od.ua/eks-regional-varchuk-rasschityvaet-na-vysokuyu-dolzhnost-on-zapomnilsya-skandalami-i-zarabatyvaniem-na-prirode/>), та протягом одного місяця з дня набрання рішенням суду законної сили спростувати зазначену інформацію у спосіб, яким вона була поширена, а саме - шляхом розміщення на сайті: <https://zeleniy-list.od.ua> заяви від власного імені із спростуванням наступного змісту:

«Спростування: Інформація, поширена Балінським В.М. та ГО «Зелений

лист» у статті «[Экс-регионал Варчук рассчитывает на высокую должность? Он запомнился скандалами и зарабатыванием на природе](#)», а саме:

По информации «Зеленого листа», Сергей Варчук, бизнес-партнером которого был украинский олигарх Игорь Коломойский, лоббирует во властных кабинетах для себя должность председателя Одесской облгосадминистрации.

И, судя по всему, он, как и Игорь Коломойский, отдавать долги и кредиты весьма не любит. При этом ущерб превышает миллион долларов.

В 2009 году «Укргазбанк» подал в суд. За это время залоговую недвижимость Варчуки сумели вывести под кипрскую офшорную компанию. А сама недвижимость используется в коммерческих целях.

Там же у Варчука есть пляжный комплекс, который включает ресторан, бассейн, апартаменты, баню прямо на берегу моря.

Очевидно, Варчук и Коломойский могли неплохо заработать на Евробаскете.

Варчука, по всей видимости, не смутило, что рыба из этого водоема непригодна к употреблению в пищу

...но в суде фирма, которую контролирует семья Варчуков, фактически отменила запрет. Компания по-прежнему зарабатывает на «грязной» рыбе.

По словам Балинского, ангар расположен на побережье Тузловской косы. Также на участке находятся хозяйственные постройки, по периметру территория огорожена высоким забором с колючей проволокой. На объекте находился один охранник, который, по всей видимости, работал неофициально. Как удалось выяснить представителям рабочей группы, недвижимостью заведовал именно Сергей Варчук.

По информации «Зеленого листа», Варчук использовал данный ангар для контрабанды — на территории были обнаружены скоростные современные катера, которые, вероятно, выходят в нейтральные воды Черного моря и могут загружать нерастоможенные товары.

Выходит, Сергей Варчук и раньше использовал властные полномочия для собственного обогащения. Очевидно, что в случае его прихода к власти региону не избежать новых скандальных проектов» є недостовірною, не відповідає дійсності, порушує права і свободи, принижує честь, гідність, ділову репутацію Варчука С.Г.

В апеляційній скарзі Громадська організація «Зелений лист» ставить питання про скасування рішення Приморського районного суду м.Одеси від 05.07.2021 року, ухвалення нового рішення, яким відмовити у задоволенні позовних вимог, посиляючись на порушення судом норм матеріального та процесуального права.

Вирішуючи питання про слухання справи в порядку спрощеного позовного провадження, у відсутність учасників справи, колегія суддів виходить із того, що всі учасники справи належним чином повідомлені про час і місце судового засідання (а.с. 144-148).

У відповідності до ч. 5 ст. 268 ЦПК України, датою ухвалення рішення є дата його проголошення (незалежно від того, яке рішення проголошено - повне чи скорочене).

Датою ухвалення рішення, ухваленого за відсутності учасників справи, є дата складення повного судового рішення.

Таким чином, розгляд даної справи здійснений 09.11.2022 року в порядку

спрощеного позовного провадження за наявними у справі матеріалами, у відсутність учасників справи, оскільки учасники справи повідомлені про час і місце судового засідання належним чином, про що вказано вище. Повний текст судового рішення складений 21.11.2022 року.

Крім того, відповідно до ст. 10 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» у період воєнного стану не можуть бути припинені повноваження Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, а також судів, органів прокуратури України, органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, та органів, підрозділи яких здійснюють контррозвідальну діяльність. Згідно зі ст. 12-2 вказаного Закону в умовах правового режиму воєнного стану суди, органи та установи системи правосуддя діють виключно на підставі, в межах повноважень та в спосіб, визначені Конституцією України та законами України. Повноваження судів, органів та установ системи правосуддя, передбачені Конституцією України, в умовах правового режиму воєнного стану не можуть бути обмежені. Згідно зі ст. 26 вказаного Закону правосуддя на території, на якій введено воєнний стан, здійснюється лише судами. На цій території діють суди, створені відповідно до Конституції України. Скорочення чи прискорення будь-яких форм судочинства забороняється. Явка сторони до суду апеляційної інстанції не є обов'язковою, а тому перешкоди для розгляду справи в даному випадку відсутні.

Враховуючи вищенаведене, а також те, що дана справа перебуває на розгляді суду апеляційної інстанції понад один рік (а.с. 119), колегія суддів вирішила дану справу розглядати судом апеляційної інстанції в порядку спрощеного позовного провадження за наявними матеріалами, у відсутність учасників справи.

При цьому, колегія суддів враховує, що в своїх рішеннях Європейський Суд з прав людини неодноразово наголошував, що сторона, яка задіяна в ході судового розгляду, зобов'язана з розумним інтервалом сама цікавитись провадженням у її справі, добросовісно користуватися належними їй процесуальними правами та неухильно виконувати процесуальні обов'язки.

У зв'язку з викладеним, колегія суддів вирішила слухати справу на підставі наявних доказів.

Перевіривши законність і обґрунтованість оскаржуваного судового рішення, заслухавши доповідача, доводи апеляційної скарги, колегія суддів дійшла висновку про необхідність задоволення апеляційної скарги, виходячи з наступних підстав.

Так, суд першої інстанції правильно виходив із того, що свобода вираження поглядів гарантується [статтею 10 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод](#), згідно якої кожен має право на свободу вираження поглядів. Це право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади і незалежно від кордонів. Ця стаття не перешкоджає державам вимагати ліцензування діяльності радіомовних, телевізійних або кінематографічних підприємств.

Здійснення цих свобод, оскільки воно пов'язане з обов'язками і відповідальністю, може підлягати таким формальностям, умовам, обмеженням

або санкціям, що встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадської безпеки, для запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я чи моралі, для захисту репутації чи прав інших осіб, для запобігання розголошенню конфіденційної інформації або для підтримання авторитету і безсторонності суду.

Так, із матеріалів справи вбачається, що 28.08.2020 р. в мережі Інтернет з'явилась інформація, що згідно доводів позивача Варчука С.Г. порочить його честь та гідність.

Судом правильно встановлено, що автором статті є Балінський В.М., а власником веб-сайту <https://zeleniy-list.od.ua> є ГО «Зелений лист».

Вибір способу захисту особистого немайнового права, зокрема права на повагу до гідності та честі, права на недоторканність ділової репутації, належить позивачеві. Особа, право якої порушено, може обрати як загальний, так і спеціальний способи захисту свого права, визначені законом, який регламентує конкретні цивільні правовідносини.

Основним національним нормативно-правовим підґрунтям, яке регулює відносини щодо захисту гідності, честі та ділової репутації, є Конституція України та Книга 2 ЦК України, яка присвячена особистим немайновим правам фізичної особи, а саме стаття 297 ЦК України, в якій вказано, що кожен має право на повагу до його гідності та честі, і стаття 299 ЦК України, яка зазначає, що фізична особа має право на недоторканність своєї ділової репутації, та Законом України «Про інформацію».

Суди також керуються статтею 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського Суду з прав людини», згідно якої суди повинні застосовувати під час розгляду справ Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року (далі – Конвенція) та практику Європейського Суду з прав людини (далі – ЄСПЛ) як джерело права.

За змістом ч. 1 ст. 68 Конституції України кожен зобов'язаний неухильно додержуватися Конституції України та законів України, не посягати на права і свободи, честь і гідність інших людей. Відповідно до статті 297 ЦК України кожен має право на повагу до його гідності та честі. Гідність та честь фізичної особи є недоторканими. Фізична особа має право звернутися до суду з позовом про захист її гідності та честі. Згідно зі статтею 299 ЦК України фізична особа має право на недоторканність своєї ділової репутації. Фізична особа може звернутися до суду з позовом про захист своєї ділової репутації. Таким чином, відповідно до статті 277 ЦК України предметом судового захисту не можуть бути оціночні судження, думки, переконання, критична оцінка певних фактів і недоліків, які як вираження суб'єктивної думки і поглядів відповідача не можна перевірити щодо їх відповідності дійсності (на відміну від перевірки істинності фактів) і спростувати, що відповідає прецедентній судовій практиці ЄСПЛ при тлумаченні положень статті 10 Конвенції (рішення ЄСПЛ від 08 липня 1986 року в справі «Лінгенс проти Австрії» (*Lingens v. Austria*)).

Згідно зі статтею 201 ЦК України честь, гідність і ділова репутація є особистими немайновими благами, які охороняються цивільним законодавством. Частиною 4 ст. 277 ЦК України передбачено, що спростування недостовірної інформації здійснюється особою, яка поширила інформацію.

Відповідачами у справі про захист гідності, честі чи ділової репутації є

фізична або юридична особа, яка поширила недостовірну інформацію, а також автор цієї інформації. Якщо позов пред'явлено про спростування інформації, опублікованої в засобах масової інформації, то належними відповідачами є автор і редакція газети. Належним відповідачем у разі поширення оспорюваної інформації в мережі Інтернет є автор відповідного інформаційного матеріалу та власник веб-сайту.

Під час розгляду справ зазначеної категорії суди беруть до уваги, що юридичним складом правопорушення, наявність якого може бути підставою для задоволення позову, є сукупність таких обставин: а) поширення інформації, тобто доведення її до відома хоча б одній особі у будь-який спосіб; б) поширена інформація стосується певної фізичної чи юридичної особи, тобто позивача; в) поширення недостовірної інформації, тобто такої, яка не відповідає дійсності; г) поширення інформації, що порушує особисті немайнові права, тобто або завдає шкоди відповідним особистим немайновим благам, або перешкоджає особі повно і своєчасно здійснювати своє особисте немайнове право. Згідно з положеннями статті 277 ЦК України і статті 81 ЦПК України обов'язок довести, що поширена інформація є достовірною, покладається на відповідача, проте позивач має право подати докази недостовірності поширеної інформації. Позивач повинен довести факт поширення інформації відповідачем, а також те, що внаслідок цього було порушено його особисті немайнові права.

Публікації в Інтернеті підпадають під сферу дії [ст. 10 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод](#) та її загальних принципів, але особлива форма цього засобу передачі інформації привела Страсбурзький Суд до прийняття певних обмежень щодо свободи вираження думки в Інтернеті.

Загальні принципи ЄСПЛ, що стосуються свободи вираження поглядів застосовуються до публікацій в Інтернеті, викладені в дослідженні ЄСПЛ: «Інтернет: прецедентна практика Європейського Суду з прав людини», в якому зокрема зазначено, що свобода вираження поглядів, захищена пункту 1 статті 10 Конвенції, становить необхідну основу демократичного суспільства (див., наприклад, справу Хендісайд проти Сполученого Королівства (Handyside do the United Kingdom), рішення від 7 грудня 1976 року серія А, №24).

Обмеження цієї свободи передбачені у п. 2 ст. 10 Конвенції, повинні тлумачитися вузько. Втручання з боку Держав в здійснення цієї свободи можливе за умови, якщо воно є «необхідним у демократичному суспільстві», тобто згідно з прецедентною практикою ЄСПЛ, воно повинно відповідати «нагальній суспільній потребі», бути пропорційним законній меті за змістом п.2 ст. 10 Конвенції, і бути обґрунтовано судовими рішеннями, що містять відповідну і достатню мотивацію.

Хоча у національних властей є певна свобода розсуду, вона не є необмеженою і супроводжується європейським контролем, проведеним Судом (справа ЄСПЛ: Олексій Овчинников проти Росії (Aleksey Ovchinnikov v. Russia), скарга № 24061/04, п. 51, рішення від 16 грудня 2010 року).

У рішенні у справі «Редакція газети «Правое дело» і Штекель проти України» (Editorial Board of Pravoye Delo and Shtekel v. Ukraine) (скарга № 33014/05, рішення від 5 травня 2011 року) ЄСПЛ вперше визнав, що стаття 10 Конвенції повинна тлумачитися як така, що покладає на Державу позитивний обов'язок щодо встановлення належної нормативно-правової бази для забезпечення ефективного захисту свободи вираження поглядів журналістами в Інтернеті. У цій справі на заявників було покладено обов'язок виплатити збитки за повторну публікацію тексту, автор якого був невідомий. Текст носив

об'єктивно дифамаційний характер і був знайдений ними в Інтернеті (текст супроводжувався зауваженням із зазначенням джерела і того, що газета не мала відношення до тексту).

Свобода передачі і отримання інформації та її гарантії мають особливе значення. Ця свобода буде більшою мірою захищена, якщо вона вносить вклад в обговорення питань, що викликають правомірний суспільний інтерес (справа Бладет Тромсо і Стенсаас проти Норвегії - *Bladet Tromso and Stensaas v. Norway*, Велика Палата, скарга №21980 / 93, ЄСПЛ 1999III). Будь-який захід, що обмежує доступ громадськості до інформації, яку вона має право отримати, повинна бути обґрунтована особливо переконливими причинами (див. рішення у справі Тімпул Інфо-Магазін та Ангхел проти Молдови - *Timpul Info-Magazin and Anghel v. Moldova*, скарга № 42864/05, рішення від 27 листопада 2007 року).

Вирішуючи питання про визнання поширеної інформації недостовірною, суд повинен визначати характер такої інформації та з'ясувати, чи є вона фактичним твердженням чи оціночним судженням.

ЄСПЛ підтримує необхідність розрізняти критику та образу.

У відповідності до положень ст. 29 Закону України «Про інформацію» суспільство має право на отримання суспільно необхідної інформації і предметом суспільного інтересу вважається інформація, яка свідчить про загрозу державному суверенітету, територіальній цілісності України; забезпечує реалізацію конституційних прав, свобод і обов'язків; свідчить про можливість порушення прав людини, введення громадськості в оману, шкідливі екологічні та інші негативні наслідки діяльності (бездіяльності) фізичних або юридичних осіб тощо. При цьому суспільство також має право на отримання інформації, яка відповідає дійсності та надає можливість суспільству здійснити її оцінку самостійно на основі усіх фактів та різноманіття думок щодо оцінки такої інформації та її значення для суспільства, тому так важливо, щоб інформація, яка поширюється будь-ким, а особливо засобами масової інформації або лідерами суспільної думки, посадовими особами, державними службовцями, відповідає дійсності, з одного боку, а з другого – була суспільно значуща та задовольняла попит суспільства на необхідність контролю за діяльністю державних органів та їх посадових осіб.

Відповідно до частини другої статті 47-1 Закону України «Про інформацію» оціночними судженнями, за винятком образи чи наклепу, є висловлювання, які не містять фактичних даних, зокрема критика, оцінка дій, а також висловлювання, що не можуть бути витлумачені як такі, що містять фактичні дані, з огляду на характер використання мовних засобів, зокрема гіпербол, алегорій, сатири. Оціночні судження не підлягають спростуванню та доведенню їх правдивості.

Задовольняючи частково позовні вимоги Варчука С.Г., суд виходив із того, що стаття під заголовком: «[Экс-регионал Варчук рассчитывает на высокую должность? Он запомнился скандалами и зарабатыванием на природе](#)», автором якої є Балінський В.М., містить конкретну інформацію про вчинення позивачем злочину і порушення ним законодавства, які не доведені, а не відомості про недодержання законів посадовими або службовими особами.

При цьому зміст статті свідчить про те, що негативна інформація стосовно позивача була доведена до відома необмеженого кола осіб з метою формування негативної думки останніх щодо діяльності позивача, а не з метою ініціювання проведення передбачених законодавством перевірок. У зв'язку з цим, суд першої інстанції визнав недостовірною Інформацію, поширену в статті із вищевказаним заголовком.

При цьому суд виходив із того, що обов'язок довести, що поширена інформація є достовірною, покладається на відповідача, проте відповідачами не надано доказів щодо достовірності інформації та вона не підтверджена відповідними доказами.

Разом з тим, судом в достатній мірі не було враховано, що Варчук С.Г. в першу чергу є політичним діячем, про що йде мова в статті, в якій зазначено, що «...в 2010 году бизнесмен Сергей Варчук стал [депутатом](#) Одесского горсовета...», «...в 2015 году он пытался стать депутатом Одесской облрады...». «Кроме того, Варчук возглавлял городской департамент «Евробаскет-2015», «Сергей Варчук ... лоббирует во властных кабинетах для себя должность председателя Одесской облгосадминистрации».

У зв'язку з цим, колегія суддів зазначає, що в період, коли вийшла дана стаття, позивач Варчук С.Г. претендував на державну посаду – заступника голови Херсонської ОДА, а тому на той час будь-яка інформація, яка стосується діяльності Варчука С.Г. в минулому є предметом суспільного інтересу.

У своїх рішеннях ЄСПЛ (Аксель Спрінгер проти Німеччини, Редакція газети «Гривна» проти України, Лінгенс проти Австрії) послідовно зазначає, що приватна особа, невідома для громадськості, може вимагати особливого захисту свого права на приватне життя, в той час як публічні особи мають значно меншу сферу захисту та повинні бути відкритими для критики з боку суспільства та ЗМІ.

Тобто, ЄСПЛ вважає порушенням статті 10 Конвенції задоволення національними судами позовів публічних діячів про спростування поширеної проти них інформації та заборони поширення такої інформації без врахування статусу позивача та суспільної значимості тем/інформації, оскільки ступінь публічності, якого набули дії особи, ступінь її участі у публічній дискусії обумовлюють ступінь її толерантності, яку вона повинна виявляти стосовно критики.

Таку ж позицію підтримав і Верховний Суд, в постанові від 11 вересня 2019 року № 757/40646/17-ц, де зазначив, що згідно з усталеною практикою ЄСПЛ свобода вираження поглядів є однією з важливих засад демократичного суспільства та однією з базових умов прогресу суспільства в цілому та самореалізації кожної окремої особи. Відповідно до пункту 2 статті 10 Конвенції вона стосується не тільки «інформації» чи «ідей», які сприймаються зі схваленням чи розглядаються як необразливі або нейтральні, але й тих, які можуть ображати, шокувати чи непокоїти. Саме такими є вимоги плюралізму, толерантності та широти поглядів, без яких немає «демократичного суспільства» (KARPYUK AND v. UKRAINE. № 30582/04,32152/04, § 188, ЄСПЛ, 06 жовтня 2015 року).

Журналістська свобода також включає можливість перебільшень або

навіть провокацій. Пункт 2 статті 10 Конвенції майже не надає можливостей для обмеження свободи вираження поглядів, коли йдеться про виступи політиків або про питання, які становлять суспільний інтерес. Крім того, межа допустимої критики щодо такої публічної особи як політик є ширшою, ніж щодо приватної особи. На відміну від останнього, перший неминує та свідомо йде на те, щоб усі його слова та вчинки були об'єктом пильної уваги з боку журналістів та широкого загалу, тому має виявляти більшу толерантність (GAZETA , UKRAINE-TSENR v. UKRAINE. № 16695/04, § 46, ЄСПЛ, 15 липня 2010 року).

Таким чином, оскільки політичні діячі та посадові особи, які обіймають публічні посади або здійснюють публічну владу на місцевому, регіональному, національному чи міжнародному рівнях, вирішили апелювати до довіри громадськості та погодилися «виставити» себе на публічне політичне обговорювання, то вони підлягають ретельному громадському контролю і потенційно можуть зазнати гострої та сильної громадської критики у засобах масової інформації з приводу того, як вони виконували або виконують свої функції. При цьому зазначені діячі та особи не повинні мати більшого захисту своєї репутації та інших прав порівняно з іншими особами, у зв'язку з цим межа допустимої критики щодо політичного діяча чи іншої публічної особи або органу державної влади є значно ширшою, ніж окремої пересічної особи. Вказані особи неминує відкриваються для прискіпливого висвітлення їх слів та вчинків і повинні це усвідомлювати.

Крім того, відповідно до п. 21 Постанови Пленуму Верховного суду України від 27.02.2009 року №1 «Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи а також ділової репутації фізичної та юридичної особи» суди повинні враховувати положення Декларації про свободу політичних дебатів у засобах масової інформації, схваленої 12 лютого 2004 року на 872-му засіданні Комітету Міністрів Ради Європи, а також рекомендації, що містяться у Резолюції 1165 (1998) Парламентської Асамблеї Ради Європи про право на недоторканність приватного життя.

Зокрема, у названій Резолюції зазначається, що публічними фігурами є особи, які обіймають державні посади і (або) користуються державними ресурсами, а також усі ті, хто відіграє певну роль у суспільному житті (у галузі політики, економіки, мистецтва, соціальної сфері, спорті чи в будь-якій іншій галузі).

При цьому зазначені діячі та особи не повинні мати більшого захисту своєї репутації та інших прав порівняно з іншими особами.

У зв'язку з цим, межа допустимої критики щодо політичного діяча чи іншої публічної особи є значно ширшою, ніж окремої пересічної особи. Публічні особи неминує відкриваються для прискіпливого висвітлення їх слів та вчинків і повинні це усвідомлювати.

Крім того, колегія суддів зазначає, що в статті мова йде не про твердження автора про дії Варчука С.Г. а про можливі ці дії, тобто про припущення, про що свідчать його слова в статті: **«Могут..., Очевидно..., По всій видимості...»**, що в своїй сукупності свідчить не про фактичні судження атора статті, а про його оціночні судження стосовно Варчука С.Г., що відповідно до ч.2 ст. 30 Закону України «Про інформацію» не підлягають

спростуванню та їх правдивість не доводиться, а тому дана інформація не підлягає видаленню із сайту: <https://zeleniy-list.od.ua> (за посиланням <https://zeleniy-list.od.ua/eks-regional-varchuk-rasschityvaet-na-vysokuyu-dolzhnost-on-zapomnilsya-skandalami-i-zarabatyvaniem-na-prirode/>).

Згідно ч.ч. 1,5,6 ст. 81 ЦПК України кожна сторона зобов'язана довести ті обставини, на які вона посилається як на підставу своїх вимог або заперечень, крім випадків, встановлених цим Кодексом. Докази подаються сторонами та іншими особами, які беруть участь у справі. Доказування не може ґрунтуватися на припущеннях.

Колегія суддів зазначає, що заявник апеляційної скарги надав суду достатні, належні і допустимі докази існування обставин, на які він посилається як на підставу своїх заперечень проти позовних вимог, оскаржуваного судового рішення та доводів апеляційної скарги.

За змістом ст. 263 ЦПК України судові рішення повинні ґрунтуватись на засадах верховенства права, бути законним і обґрунтованим. Законним є рішення, ухвалене судом відповідно до норм матеріального права із дотримання норм процесуального права. Судове рішення має відповідати завданням цивільного судочинства, визначеному цим Кодексом.

Обґрунтованим є рішення, ухвалене на підставі повно і всебічно з'ясованих обставин, на які сторони посилаються, як на підставу своїх вимог або заперечень, підтверджених тими доказами, які були досліджені в судовому засіданні.

З огляду на викладене, колегія суддів дійшла висновку про те, що оскаржуване судове рішення не відповідає зазначеним вимогам, доводи апеляційної скарги його повністю спростовують, оскільки рішення ухвалено не у відповідності до вимог матеріального права, у зв'язку з чим апеляційну скаргу слід задовольнити і прийняти постанову, якою в задоволенні позовних вимог Варчука С.Г. відмовити у повному обсязі.

Колегія суддів також вважає за необхідне стягнути з Варчука С.Г. на користь ГО «Зелений лист» судовий збір за подання апеляційної скарги в сумі 2 522,40 грн., як того вимагає ст. 141 ЦПК України.

Керуючись ст.ст. 141, 367, 368, п.2 ч.1 ст. 374, п.4 ч.1 ст. 376, ст.ст. 381 – 384, 389, 390 ЦПК України, апеляційний суд

ПОСТАНОВИВ:

Апеляційну скаргу Громадської організації «Зелений лист» задовольнити. Рішення Приморського районного суду м.Одеси від 05 липня 2021 року скасувати.

Прийняти постанову, якою в задоволенні позовних вимог Варчука Сергія Георгійовича відмовити у повному обсязі.

Стягнути з Варчука Сергія Георгійовича, ПІН: 2828504833, на користь Громадської організації «Зелений лист», код ЄДРПОУ: 41294282, судовий збір в сумі 2 522, 40 грн. (дві тисячі п'ятсот двадцять дві гривні 40 копійок).

Постанова апеляційного суду набирає законної сили з дня її прийняття, однак може бути оскаржена шляхом подачі касаційної скарги безпосередньо до

суду касаційної інстанції протягом тридцяти днів з дня складання повного судового рішення.

Повне судове рішення складено 21.11.2022 року.

Судді Одеського апеляційного суду:

С.М. Сегеда

Л.А. Гірняк

Т.В. Цюра